

גנזי המלך

ארבע כנסות

112

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226

מיהו הזכאי ל'ברית שלום'?

'כל העולם כלו כדאי הוא לו' מתוך הרצאותיו של הרב אמנון יצחק

הספורנו: "בְּקִנְיָא אֶת קִנְיָתִי בְּתוֹכְךָ" - 'שעשה נקמתי לעיני כולם, כדי שבראותם זה ולא ימחו, יכופר על אשר לא מיחו בפרשעים ובזה השיב את חמתי מעליהם' (במדבר כה יא). וזוהי הבחינה של: "וְאִישׁ לְפִי מִהְלֹלוֹ" כי כאשר ישנו את דעתם ויאורו לגנות את הפרשעים, בזה לבד הם יצדקו.

אמרו במדרש: ר"ש אומר: "מנין שהמחטיא את האדם, יותר מן ההורג? שההורג, הורג בעולם הזה ויש לו חלק לעוה"ב. והמחטיא, הורגו בעולם הזה ובעולם הבא". שתי אומות קדמו את ישראל בחרב ושתים בעבירה. המצרים ואדומים - קדמו בחרב: "אֶמְרָ אוֹיֵב אֶרְדָּף אֲשִׁיג אֶחְלַק שְׁלָל תִּמְלֹאמוּ נַפְשֵׁי אֲרִיק חֲרָבִי תוֹרִישְׁמוּ יָדִי" (שמות פרק טו). "וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אֲדָמָה לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן בַּחֲרֹב אֵצֶא לְקִרְיָתְךָ" (במדבר פרק כ). ושתים בעבירה - מואבים ועמונים.

על אלה שקדמו בחרב, כתיב: "לֹא תִתְּעֹב אֲדָמִי כִּי אֶחֱיָהּ הוּא לֹא תִתְּעֹב מִצְרִי כִּי גֵר הָיִיתָ בְּאֶרֶצוֹ" (דברים פרק כג). אבל אלו שקדמו בעבירה להחטיא את ישראל: "לֹא יָבֹא עֲמוּנִי וּמוֹאָבִי בְּקֶהֱלִי ה' גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי" (דברים פרק כג). (מ"ד במדבר פרשה כא פסקה ד).

כאשר אנו מתבוננים סביבנו אנו רואים שרוב בני אדם אף מן היראים, חסרה להם

לבו רק לשבח את הטוב והטובים תמיד בכל דבריו ולגנות את העבירות ולהבזות בעליהן, מבלי מאוס ברע ובחור בטוב. ואם יתכן, כי יש בידו עונות נסתרים, אבל מאוהבי הצדק הוא ולו שרש בבחירה, והוא מעדת מכבדי ה'. והמשבח מעשים מגונים, או מהלל רשעים - הוא הרשע הגמור והמחלל את עבודת השם יתברך. (שער שלישי אות קמח).

ופנחס היה בעל מדרגה כזו שלא יכל לראות מעשה רשע ולשתוק למחות ועל כן קינא לאלקיו וזו הראיה למדרגתו הגדולה.

"פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הָשִׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאוֹ אֶת קִנְיָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָתִי" (במדבר פרק כה). אומר

ר' מאיר אומר: "כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמְהָ, זוֹכֶה לְדִבְרֵים הַרְבֵּה, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁכָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ כְּדָאִי הוּא לוֹ" (משנה אבות פרק ו).

יש להסביר את דברי ר' מאיר; שמי שלומד לשם התורה, נמצא, שאיננו מחשיב את ענייני העולם שלא לשמה כגון: כבוד, ממון וכו' ואם הוא אדם כזה שמפקיר את כל העולם, ראוי הוא שכל העולם יברא בשבילו, כפי שחז"ל אמרו על ר' חנינא: 'אמר רב יהודה אמר רב: "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת: 'כל העולם כולו נזונוין בשביל חנינא בני וחנינא בני, די לו בקב חרוכין, מערב שבת לערב שבת' " (ברכות דף יז:). והוא הדין כאן בעניננו.

רעיון זה התממש גם אצל פנחס שקינא לאלקיו וסיכן את נפשו והפקיר את כבודו, בידעו שיאמרו עליו שאבי אמו פיסם עגלים לע"ז, בכל זאת לא התחשב בכל זה. ולכן זכה: ל"הנני נתן לו את בריתי שלום" (במדבר פרק כה) משום שכבר 'כל העולם כלו כדאי הוא לו'. ועל כגון זה נאמר: "מִצְרָף לְכֶסֶף וְכוֹר לְזָהָב וְאִישׁ לְפִי מִהְלֹלוֹ" (משלי פרק כז).

ורבינו יונה בשערי תשובה מפרש: 'מעלות האדם לפי מה שיהלל, אם הוא משבח המעשים הטובים והחכמים והצדיקים, תדע ובחנת, כי איש טוב הוא ושרש הצדק נמצא בו, כי לא ימצא את

החלפת הטלית קטן

דעת התוספות

ותירצו התוספות; שדין 'אין מעבירין על המצוות' לא נאמר אלא כשצריך לעשות שתי מצוות, שאין לו להעביר ולדלג על מצוה שנזדמנה לו מיד כדי לעשות את המצוה האחרת, אבל אם נזדמנה לפניו לעשות מצוה אחת בלבד, לא למדנו שאין לו להשהות את המצוה אלא יעשנה מיד, אלא מדרשת הכתוב: 'יסוד שכנגד הפתח' הוא נלמד.

גם מדברי הרמב"ם מתבאר שדינו של ריש לקיש ש'אין מעבירין על המצוות' סברא היא, 'שאין אתה יודע מתן שכרך של מצוות' וניתן לומר; שאף התוספות פירשו כן ולכך אין דינו של ריש לקיש אלא לענין שלא להקדים מצוה אחת על פני מצוה אחרת, אבל במצוה אחת, לא נאמר איסור 'אין מעבירין על המצוות'.

לענין הלכה

נמצינו למדים: שלדעת רש"י אין להשהות קיום מצוה אף שאינו מעביר בשביל עשיית מצוה אחרת, שאף אם מעביר לצורך עשיית מצוה זו ממש לאחר זמן, גם כן אסור מדין 'אין מעבירין על המצוות'.

ולדעת תוספות והרמב"ם לא נאמר דין 'אין מעבירין על המצוות' כי אם במעביר מלעשות מצוה לצורך עשיית מצוה אחרת, אבל לצורך עשיית מצוה זו לא נאמר דין זה.

ולענין הלכה: המגן אברהם (קמ"ז סקי"א) שהביא דברי התוספות וסיים שאינו מוכרח כ"כ ואינו מבואר מה כונתו. ועיין במחצית השקל שם והבית יוסף (או"ח סימן ל"ב באות ט') כתב בשם הא"ב (לבעל 'ברוך שאמר') שיעשה ראשה הימני של הטי"ת עגול למעלה שלא יהיה ראוי להושיב עליו כתרי התגין, שאם הראש הראשון שוה והגון להעמיד עליו תגין כמו ראש השני, לא היו מדלגין עליו להושיב התגין על ראש השני, דומיא ד'אין מעבירין על המצוות'. הרי משמע מדברי הבית יוסף שאף במצוה אחת נאמר דין של אין מעבירין על המצוות. ■

המצוות (שמות פרק יב). ודרשו אל תקרי: **"מצות"** אלא 'מצוות', מכאן אמרו **'מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה'**, כלומר שצריך לשמור על המצוות כשם ששומרים על המצוות שמזדמנים לעשותם לבל יחמיצו. מדברי המכילתא מתבאר שאין זה דין על הקדמת מצוה אחת מתוך שתי מצוות שעליו לעשות, אלא דין כולל על כל המצוות שמצוה הבאה לידו לבל יחמיצנה וישהנה.

דין קדימה ליסוד מערבי

בזבחים (נ"א:) מבואר; ששיירי הדם של החטאות הפנימיות (שהיו מזין מדמם בתוך אהל מועד) היה שופך (בצאתו מאהל מועד) על יסוד מערבי של מזבח החיצון ושאלו בגמ': מהו מקור הדין שצריך לשפוך בדוקא על היסוד המערבי? והרי לא נתפרש בקרא,

באיזה יסוד ישפוך. ותירצו; שנלמד כן מלשון הכתוב **"וְאֵת כָּל דַּם הַפֶּר יִשְׁפֹךְ אֶל יְסוּד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד"** (ויקרא פרק ד') ומשמעו; שישפך אל יסוד שכנגד הפתח של ההיכל, שהוא במערבו של מזבח.

התוספות (בסוגיין ד"ה אין) תמה; למה צריכים פסוק ביחוד להורות שיש לשפוך את שיירי הדם על יסוד מערבי של מזבח? הרי ניתן ללמוד כן מדין של **'אין מעבירין על המצוות'** שהרי כשיוצא מפתח אהל מועד הרי הוא פוגע ביסוד מערבי בתחלה ואין לו להשהות מצות שפיכת השיירים למקום אחר.

מערכת 'חברותא' מיוחד ל'גנזי המלך'

יומא דף ל"ג ע"א

שאלה: יש לי שתי טליתות קטנים, בבקר הוצאתי טלית קטן אחד ונמלכתי בדעתי שברצוני ללבוש את הטלית השניה, האם הותר לי להניח מידי טלית ראשונה על מנת ללכת לקחת את השניה, או שהוא אסור מדין 'אין מעבירין על המצוות', כעין שנאמר כשפגע בתפילין לפני הטלית?

תשובה: בדף ל"ג ע"א אמר אב"י שדישון מזבח הפנימי - (סלוק האפר מן מזבח הקטורת) קודם להטבת חמש נרות - ניקוי חמשת הבזיכים מתוך שבעת הבזיכים במנורה, שהיה מסלק את הפתילות והאפר שנשארו בהם, (ולא הטיבו את כל שבעת קני המנורה בבת אחת, אלא הפסיקו באמצע הטבתם בשחיתת התמיד ואחר כך היו חוזרים להטיב שני הקנים הנותרים).

אין מעבירין על המצוות

רבא מבאר הטעם שדישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות, שהוא על פי דברי ריש לקיש שאמר: **'אין מעבירין על המצוות'** כלומר אין מדלגים על המצוות בלי לעשותם, אלא אם נזדמנה מצוה לידו יעשנה מיד.

מדברי הגמ' לא נתבאר אם האיסור שלא להעביר על המצוות נאמר דוקא כשצריך לעשות שתי מצוות, שאין לו להעביר ולדלג על מצוה שנזדמנה לו מיד כדי לעשות את המצוה האחרת, או שהאיסור נאמר אף אם נזדמנה לפניו מצוה אחת לעשות, שאין לו להשהות את המצוה אף שברעתו לעשותה לאחר זמן, אלא יעשנה מיד.

מקור הדין

רש"י הביא שבמכילתא (שמות י"ב י"ז) למדו דין זה ממה שנאמר: **"וְשִׁמְרֶתֶם אֶת"**

עלי הגיון

פנחס זה אליהו

סוד השלוב בין מידת הקנאות למידת השלום והמתינות

גלה נא לי, את סוד "פי שנים", איך ניתן לשלב את שתי המידות הנוגדות, קנאות ומתינות ולהציבן זו לצד זו.

זו גם כונת הפסוק: **"וְהָיָה כְּשֶׁכָּתוּב עַל כֶּסֶף מִמְּלִכְתּוֹ וְכָתוּב לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל סֵפֶר"** (דברים פרק יז). המושל והשליט צריך שיאחד בתוכו את 'משנה התורה' - את התכונה הכפולה. מצד אחד יד חזקה ומשמעת ברזל ומצד שני ובו בזמן: **"לְכַלְתִּי רוּם לְכַבּוֹ מֵאֲחֵיו"** (דברים פרק יז). ■

הגרול הזה: **'אין אליהו בא לרחק אלא לקרב'.**

זו המשמעות של הבקשה שבקש אלישע מרבו כשנפרדו: **"וַיֹּאמֶר אֵלִישָׁע וַיְהִי נָא פִּי שָׁנִים בְּרוּחָךְ אֵלַי"** (מלכים ב פרק ב).

על מה מתבססת האמרה ש'פנחס הוא אליהו'? אומר ה'ילקוט מרגליות': כל מנהיג בישראל צריך שיאחד בתוכו את שתי המדות - **'קנאות'** נגד פורצי גדר שיש במעשיהם כדי לסכן את העם היהודי כולו ואת מידת ה'שלום' - ה'מתינות'.

שתי המידות האלו היו באליהו הנביא. הוא היה הקנאי הגרול שלחם בעובדי הבעל על הר הכרמל ובאותו הזמן גם נשא בתוכו את השאיפה לשלום ולאחדות. בשל השלוב הזה שהיה בו, אמרו על הקנאי

מוסר

בן אחד ויותר מעשרה

יש עני מצליח ויש עשיר שאינו מצליח. על פי ה'חפץ חיים' על התורה

להצליחו בבן אחד יותר ממי שיש לו עשרה בנים.

וכן הדין עם נכסים: יש לך עני מצליח ושמח בחלקו ויש עשיר שאינו מצליח כל כך. **"עֲשֵׂה כֻלָּם ה'"** (משלי פרק כב). ■

(גמ' סוטה י"ג א') **'חושבים בן דן יקיר ליה אודניה'**. ואף על פי כן עלתה לו שהוא היה מרובה באוכלוסין יותר מבנימין, שהיו לו עשרה בנים.

מכאן יש ללמוד, שמי שד' חפץ בו יוכל

ה'חפץ חיים' אומר: **"אין חֲכָמָה וְאִין תְּבוּנָה וְאִין עֲצָה לְנֶגֶד ה'"** (משלי פרק כא). לבנימין היו עשרה בנים (בראשית מ"ו כ"א). ולדן היה רק בן אחד - חושבים בן דן. והבן היחיד הזה היה גם כן חרש

מעשי גדולים

תקון גלות

שני האחים הקדושים מקבלים על עצמם גלות לעוד שנה תמימה...

רק ביציאתם הרגישו בדינרי הזהב שבידיהם ואמרו: **"טעות היתה בידו"** וחזרו על עקבותיהם אל בית הרב.

"לא - אמר להם הרב - לא טעיתי. נתינה שנתתי לכם לפי כבודכם נתתי. והוסיף ואמר: "אילו הלכתי אני בגולה כמו שאתם הולכים היו פני יפות מפניכם..."

לקחו האחים הקדושים את דבריו אל לבם והלכו בגולה עוד שנה אחת. ■

רבי אלימלך מליז'נסק ואחיו רבי זוסיא מאניפולי קבלו עליהם תקון גלות ולא רק בימי בין המצרים. פעם אחת נזדמנו לעיירה, בקשו לתת תנומה לעיניהם ונכנסו אצל הרב. זה הכירם, קבלם בסבר פנים יפות, שוחח עמהם בדברי תורה, הציע להם מיטתם ולמחרת, לאחר תפילת שחרית, כאשר בקשו להמשיך בנדודיהם נתן ביד כל אחד מהם דינר של זהב.

פרשת 'פנחס'

"הַנִּנִּי נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתוֹ שְׁלוֹם"

אהרן הכהן פחד שיהרגוהו ולכן נאלץ להסכים למעשה העגל. לעומתו פנחס לא פחד ולכן מסר את נפשו למען הצלת עם ישראל

בני עממין לשלום, שעושים מעשה אהרן ואל יבוא בן אהרן לשלום, שלא עושה מעשה אהרן'.

למדנו מכאן שגם אם אדם אינו מזרע אהרן הכהן ואף אם הוא בן גרים, אם הוא עושה כמעשה אהרן - מגיעה לו ברכת אהרן שיהיה לו שלום!

והנה, על פנחס לעגו ויחסוהו לאבי אמו שהיה מפטם עגלים לע"ז, אך למרות זאת, כיון שעשה מעשה של אהרן, לכן מגיע לו את השכר של אהרן - שהוא שלום. וזהו שאמר הכתוב: **"הַנִּנִּי נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתוֹ שְׁלוֹם"** ואמר על כך המדרש: **'בדין הוא שיטול שכרו'**. שכרו של מי? השכר של אהרן!

אומר המדרש (פר' כ): **'הואיל ונתעצל משה במעשה זמרי, לפיכך לא ידע איש את קבורתו'**.

ומה הקשר בין הדברים?

אומר ה'חתם סופר': חז"ל אומרים שמקום קבורתו לא נודע, כדי שלא יהפכו את מקום קבורתו לעבודה זרה. ולכאורה, אהרן היה שקול למשה ולמה את מקום קבורתו של אהרן לא הסתירו? אלא שאהרן היה כהן לא-ל עליון והוא נחשב משרת, שהכהנים שלוחי דרחמנא הם וממשרת אין חשש שיעשו 'אלקים' ויעבדוהו. אך משה רבנו היה מלך ויש חשש שיעשו אותו ע"ז ח"ו.

מה קבל פנחס בעד מעשה זמרי? **כהונה**.

ואם משה רבנו היה עושה זאת, היה הוא מקבל כהונה. ואם היה כהן, הרי אז לא היה חשש שיעשו מקברו ע"ז והיה אפשר לגלות את מקום קבורתו. אך עתה כשלא עשה את מעשה זמרי - לכן לא נתגלה מקום קבורתו.

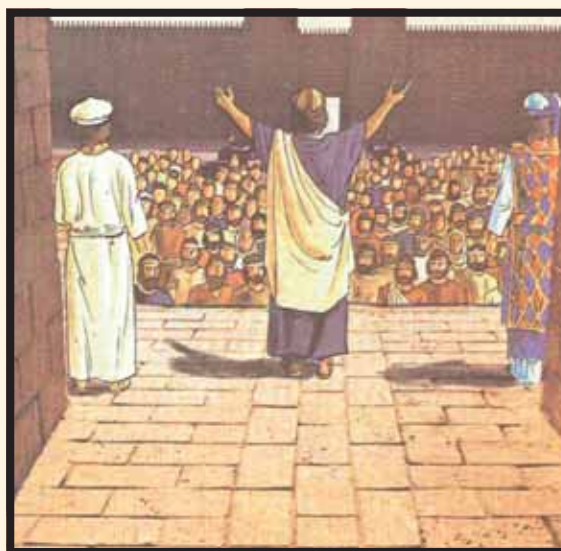
"לכני אליאב נמואל ודמן ואבירם"

העביר משה רבנו את האות יוד מהמלה **"עָנִי"** שבפסוק: **"וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנִי מְאֹד"** והעבירו לפנחס, שנכתב **"פִּינְחָס"**.

"הַנִּנִּי נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתוֹ שְׁלוֹם" (במדבר כה, יב)

אומר המדרש: **'בדין הוא שיטול שכרו'**.

היה לו לומר **'בדין הוא שיטול שכר'** ומדוע דקדק ואמר **'שכרו'**? ומדוע השכר היה שלום?

מובא בגמרא (יומא עא:): (בתרגום) **'מעשה בכהן גדול שיצא מבית המקדש והיו כל העם מלויים אותו. בדרך פגשו את שמעיה ואבטליון. עזבו כל העם את הכהן הגדול והלכו אחר שמעיה ואבטליון. כשבאו שמעיה ואבטליון אל הכהן הגדול, להפטר ממנו לשלום. פגע בהם הכהן הגדול ואמר: "יבואו בני עממין לשלמא", ברומזו שהם בני גרים. אמרו לו שמעיה ואבטליון: "יבואו**

הרה"ג שלמה לוינשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

"הַנִּנִּי נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתוֹ שְׁלוֹם" (במדבר כה, יב)

אומר המדרש: **'בדין הוא שיטול שכרו'**.

אומר ה'חתם סופר': אהרן הכהן פחד שיהרגוהו ולכן נאלץ להסכים למעשה העגל. לעומתו פנחס לא פחד ולכן מסר את נפשו למען הצלת עם ישראל. מדוע חשש אהרן שיהרגוהו? כדי שלא יתקיים בעם ישראל: **"אם יהרג במקדש ד' פהו ונביא"** (איכה ב, כ). לכן הוא היה מוכן למסור את כל מה שיש לו למען עם ישראל. גם פנחס היה מוכן למסור את כל שהיה לו עבור עם ישראל. לכן בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, שבדין הוא שיטול שכרו, כלומר, כמו שאהרן נטל שכר, שקבל את הכהונה, גם פנחס קבל את הכהונה.

למה השם פנחס נכתב בכתיב מלא; **"פִּינְחָס"** עם י', למרות שעל פי כללי הלשון צריך להכתב; **"פִּנְחָס"** בלי י'?

אומר הרב שלמה סובל: הגמרא (תענית ז.) אומרת שמי שיש לו ענוה - זוכה לתורה. כדוגמת משה רבנו. ובענין זמרי, נשתכחה ממנו הלכה, שאמר לו פנחס **'לימדתנו רבנו שכל הבעל ארמית, קנאים פוגעים בו'**. לכן

רמז

**"בני גד... לצפון
משפחת הצפוני לחגי
משפחת החגי לשוני
משפחת השוני"**

**שלוש התכונות של
גומלי הדלים רמוזות
במשפחות בני גד**

ה'שלמה חדרשה' מסביר: הגמרא (שבת קד.) נותנת סימנים באותיות הא'-ב': א' - ב' = אלף בינה. ג' - ד' = גמול דלים... ואם אתה עושה כן ד' זן אותך וזן אותך ונותן לך ירושה וקושר לך כתר לעולם הבא.

יש שלש תכונות לגומלי הדלים: **צפון** - שמצפינים ומסתירים את מעשיהם. 'מתן בסתר'.

חג - בתוספתא פיאה מסופר: על אדם שחזר מהשדה ואמר לו בנו: "אבא שכחת חבילה!" שמח האבא! אכן יש סבה לחגיגה: יש מצוה אחת בתורה שאי אפשר לעשותה במתכוון ומתוך ידיעה - והיא 'מצות שכחה'. מצוה - עושה חג.

שוני - במצות צדקה נאמר (דברים טו, י'): **"נתתן תתן לו"** כלומר; תן וחזור ותתן ותשנה בה.

רמז לכך בפסוק שלפנינו: **"לכני גד"**, אלו גומלי דלים, יש שלש תכונות, הרמוזות בשמות משפחותיהם: **צפוני, חגי ושוני**. ■

למה בנות צלפחד הדגישו את העובדה שאביהם לא היה בעדת קרח?

אומר ה'משך חכמה': שהדין של נכסי הרוגי מלכות - שהם עוברים למלך. הרוגי בית דין - נכסיהם עוברים ליורשים. והנה הבנות באו לבקש את נכסי אביהם, ירושה בארץ ולכן הדגישו שקרח מרד במשה ולכן הוא היה מהרוגי מלכות ונכסיו עברו למשה. אבל אבינו חטא בענינים אחרים לגמרי ולכן דין הוא שנכסיו יעברו ליורשים. ■

מדרש ואם אסור לחלוק כבוד לתלמיד בפני הרב, אזי יש לומר **'סרס המקרא ודרשה'**.

ולענין הלכה למעשה, מביאה הגמרא שתי ברייתות סותרות: באחת נפסק שחולקין כבוד לתלמיד בפני הרב ובשניה - שאין חולקין. אומרת הגמרא: **'לא קשיא; הא דפליג ליה רביה יקרא, הא דלא פליג ליה רביה יקרא'**. (בבא בתרא קיט:). אם רבו חולק לו כבוד, כי אז מותר גם לאחרים לחלוק לו כבוד בפני רבו ואם רבו לא חולק לו כבוד - אין לחלוק לו כבוד בפני רבו.

בפרשת 'בא' (שמות יב, ג) כתוב: **"דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה..."**

ואומר רש"י: **"דברו אל כל עדת" - 'וכי אהרן מדבר? והלא כבר נאמר: "אתה תדבר", אלא, חולקין כבוד זה לזה ואומרים זה לזה למדני והדבור יוצא מבין שניהם כאלו שניהם מדברים'**.

רואים מכאן שמשה חלק כבוד לאהרן ואם כן מותר לחלוק כבוד לאהרן בפני משה. ולכן לענין פסח שני, שבו הוזכרו משה ואהרן, מפרש רש"י ששניהם ישבו בבית המדרש ובאו ושאלו. אך לגבי אלעזר אין אנו יודעים אם משה רבנו חלק לו כבוד ובמקרה כזה קימת המחלוקת של אבא חנן ורבי יאשיה. לכן אצלנו הביא רש"י את שתי השיטות.

ומוסיף ה'משך חכמה': שהמחלוקת בין אבא חנן לרבי יאשיה תלויה בשאלה: למה אלעזר אמר את הלכות הגעלת כלים שבפרשת 'מטות' (במדבר לא, כא) ומדוע לא אמרה משה רבנו בעצמו?

רש"י שם מפרש: **'לפי שבא משה לכלל כעס, בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים'**. ואילו ב'ספרי' פירש; שמשה רבנו רצה לחלוק כבוד לאלעזר. נמצא שהמחלוקת בין אבא חנן לרבי יאשיה תלויה בטעם אמירת פרשת הגעלת כלים ע"י אלעזר ולא ע"י משה, כי לפי המובא ב'ספרי' מוכח שמשה כבד את אלעזר ובאופן זה מותר אף לאחרים לכבד את אלעזר התלמיד בפני משה רבו ואם כן אפשר לפרש אצלנו שישבו כולם בבית המדרש ובאו ועמדו לפניהם ושאלו.

"אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנוצדים על ד' בערת קרח כי בחטאו מת" (במדבר כז, ג)

הוא דתן ואבירם... (במדבר כו, ט) **"ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה..."** (במדבר כו, י')

מדוע במנין המשפחות, מזכירים את המעשה עם קרח?

אומר ה'זכר דוד' לרבי דוד זכות ממדינא: קרח נכנס לארמה בשל מחלוקת על הכהונה. עתה חננו את הכהן החדש - פנחס. ורצה ד' לרמוז שמי שיחלוק על הכהונה שלו - שידע מה מצפה לו...

"ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל העדה פתח אהל מועד" (במדבר כז, ב)

אומר רש"י: **"לפני משה" - 'ואח"כ לפני אלעזר. אפשר אם משה לא ידע, אלעזר יודע? אלא, סרס המקרא ודרשה, דברי רבי יאשיה. אבא חנן משום רבי אלעזר אומר: "בבית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם"'**.

'סרס המקרא ודרשה' - שיש לקרוא את הפסוק מן הסוף להתחלה - קודם באו לפני כל העדה ואח"כ לפני הנשיאים ואח"כ לפני אלעזר ואח"כ לפני אהרן ואח"כ לפני משה. והטעם שלא כתב הפסוק סדר זה, לפי שאינו רוצה להקדים התלמיד לרב, כי ראשון ראשון חשוב.

בפרשת 'בהעלותך' נאמר לענין פסח שני: **"ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשת הפסח פיוס ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן..."** (במדבר טו, ו)

אומר רש"י: **"לפני משה ולפני אהרן" - כששניהם יושבין בבית המדרש באו ושאלו. ולא יתכן לומר זה אחר זה, שאם משה לא היה יודע, אהרן מנין לו?**

רש"י מקשה את אותה הקושיא בשני המקומות - בענין ראשון, הוא משתמש בשני תרוצים: **'סרס המקרא ודרשה'** או שכולם היו בבית מדרש ואילו כאן בענין פסח שני אומר רש"י רק את התירוץ השני - שכולם ישבו בבית המדרש.

מקור דברי רש"י הוא בגמרא (בבא בתרא קיט:): שדורשת את הפסוק בפרשתנו ולאחר שהביאה את שתי הדעות, שואלת הגמרא: **'במאי קמיפלגי? מר סבר חולקים כבוד לתלמיד בפני הרב ומר סבר אין חולקים'**.

האם מותר לחלוק לתלמיד כבוד בפני הרב? אם מותר, כי אז אפשר לפרש שהם באו לפני כולם. אשר כולם ישבו בבית

מיהו הזכאי ל'ברית שלום'?

➤➤➤ המשך מעמ' 1

ההרגשה 'שהמחטיא את האדם, יותר מן ההורגו' שהרי אם ירים אדם את ידו לעומתו, או יפגע בו, לא יוותר לו, אלא ירדפהו עד החורמה ולא ישקוט מלדבר על מעשיו הנלוזים כלפיו. אך אם יספר לו לשון הרע, לא יתנהג אליו כזאת ויש אף מי שירכין את אזניו כדי לשמוע בצלילות את דבריו. או אם יבטלו מלמוד התורה, יתיחס אליו בסלחנות ואפשר, אף שיגרר אחריו בשיחה.

רקודים מעורבים

וגדולה מכולן, החטאת הרבים של זמרים רשעים והנגנים המרקידים במעורב אנשים ונשים. וגדלה הפרצה בדורנו מאד ונותנים להם לבא בקהל אע"פ שהינם כירבעם בן נבט שחטא והחטיא את ישראל ומכבדים אותם להיות חזנים ועליה לתורה, לסלסל בקולם ועליהם אמר הכתוב: **"נַתַּנָּה עָלֶי בְּקוֹלָהּ עַל כֵּן שְׁנֵאתִיהָ"** (ירמיה פרק יב). וכל גדולי דורינו יצאו בקול קורא ובאסור גמור שלא להזמינם לשום ארוע כלל. וכל המזמינם, הלא יעיד על עצמו שהוא ממינם, ככתוב: **"נָאִישׁ לִפִּי מַהֲלָלוֹ"**.

וכבר כתב 'החפץ חיים' ב'באור הלכה' סימן שלט:

...'בספר 'זכרון יוסף'.. בדבריו הקדושים השיב לרב אחד גדול מהר"ר יעקב וז"ל: 'חיל ורעדה אחזתני בכל צרותיהם לי צר, על דבר הפרצה הגדולה שעשו פריצי בני עמנו במקומם, לעבור בשאט נפש על דת ודין תורתנו הקדושה ודת יהדות. ולא לבד החילול יו"ט בעשיית רקודין ומחולות שגזרו ע"ז חז"ל ואפילו באנשים לבד ונשים לבד.. אלא אף זו, שעשו בהאי גיסא חניגא וחוללו במחולות נערים [בני בלי תרבות] עם בתולות ונתערבו בהם גם אנשים ונשי אנשים **"וּשְׁעִירִים יִרְקְדוּ שָׁם"** (ישעיה פרק יג).

אוי לנפשם, כי גמלו להם רעה לעבור על דת בפרהסיא. והתורה חוגרת שק עליהם, רחמנא לשזבן מהאי עונשא. ולא יעשה כן וכו' והנה מעכ"ת שאלני האם יפה עשה שמיחה בהם וכו' לבל יוסיפו לחטוא ביו"ט השני וכו'? תשובה; ודאי

יפה עשה, למחות בכל כחו באנשים כאלה וכו' וכל רב ומורה בעירו מחוייב למחות ולבטל הרקודין והמחולות ביו"ט ומכ"ש בחורים [בני בלי תרבות] ובתולות יחד. וק"ו ב"ב של ק"ו ל'**"האספסוף אשר בקרבנו"** ותערובות אנשים ונשים כמ"ש לעיל.

וכמבואר באו"ח סימן תקכ"ט שכתב שם: שלא יתערבו אנשים ונשים. וידוע דאין חילוק בין נשואות לפנויות לענין זה. ואין לך דרגא להסתת יצה"ר ומעלה לזנות, יותר מזה שמתבוננים ומביטים [בני בלי תרבות האלה] בפני הנשים והבתולות בעת הרקוד ואוחזין מעשה אבותיהם בידיהם של הנשים וקורא אני עליהם: **"יד ליד לא ינקה מדינה של גיהנם"** ולפעמים מחבקים ומנשקים למלאות תאותן ובאים לידי מעשה ער ואונן. ולפעמים ימתיקו עי"ז סוד יחד, להתיחד ביום, או בלילה, **"וְהָיָה בְּמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֵּאמְרוּ מִי רֹאֲנוּ וּמִי יִדְעֵנוּ"** (ישעיה פרק כט) וח"ו **"וּמַלְאָה הָאָרֶץ זִמָּה"** (ויקרא פרק יט)...

ולדעת הרמב"ם וכמה פוסקים ראשונים ואחרונים הנוגע בהם לשם חיבה וקירוב בשר עובר על לאו: **"וְאֵל אִשָּׁה בְּנִתָּה טָמְאָתָה לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת עִרְוָתָהּ"** (ויקרא פרק יח). ואפילו קורבא בעלמא אסור. והמחבקה והמנשקה לשם תאוה היה לוקה [בימים הקדמונים] כמ"ש הרמב"ם בפכ"א מהלכות א"ב..

ולענין איסור ערות נדה, אין חלוק, בין נשואה לפנויה כלל. וכמ"ש הרמ"א ביו"ד סי' קפ"ג ופשוט הוא. ומרוב פשיטותו לא ניתן לכתבו. ורק כדי להוציא מלב ע"ה ובורים שחושבים שאין איסור בפנויה כלל. אמנם האמת, דאין חלוק. וח"ו, לא יעלה על הדעת לחלק.

כללו של דבר; אין לך גדר ערוה גדול מזה, לבטל המחולות והרקודין של אנשים ונשים יחד, בין נשואות ובין פנויות. שאין לך דרגא לזנות ומעלה לעריות והרגל לעבירה יותר מזה ואנחנו שקבלנו תורתו מחוייבין לעשות גדר וסייג שלא יעשה כן וכו' ושם בתשובתו נאמר מה שהשיב להגמון אחד, ששאלו על ככה והשיב לו; שאצלנו הוא עון פלילי ונגד היהדות. והראה לו מה דכתיב: **"וַיֵּאמְרוּ הִנֵּה חֵג ה' בְּשָׁלוֹ מִיָּמִים יָמִימָה" "וַיֵּצְאוּ בָנֹת שִׁילֹה לְחַלּוֹל בְּמַחְלוֹת"** (שופטים פרק כא). ומדלא כתיב: עם בחורים, או נערים, משמע; שהמה הבתולות לבד, חוללו יחד - ולא עם בחורים. וכן כתיב: **"אֲזַ תִּשְׁמַחַ בְּתוֹלָה בְּמַחֹל - וּבַחֲרִים וּזְקָנִים יִחְדּוּ"** (ירמיה פרק לא) ולא כתיב: אז

תשמח בתולה - עם בחורים במחול! וכן כתיב: **"וְסִפְדָּה הָאָרֶץ מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת לְבָד, מִשְׁפָּחַת בֵּית דָּוִיד לְבָד וְנִשְׁיָהֶם לְבָד"** (זכריה פרק יב). ומזה, נעשה ק"ו בשעת שמחה ורקוד בהסתת היצה"ר לעבירה [בסוכה דף נ"ב] ולא לחנם אמר איוב: **"בְּרִית כָּרַמִּי לְעֵינֵי וְמָה אֶתְבּוֹנֵן עַל בְּתוּלָה"** (איוב פרק לא).

ושיבח אותו ההגמון על תשובתו ואמר: **"ראיתי כי דבריך טובים ונכוחים"**.

וע"פ דתנו, אסור להסתכל אפילו בבגדי צבעונין של אשה ומכ"ש להביט בפניה, הן בתולה, הן נשואה... וע"ש מה שהאריך עוד בזה'. (ביאור הלכה סימן שלט ד"ה להקל). כל זה נאמר בעונם של הרוקדים. ואילו המרקידים אותם, עון כולם ישאו, בעולם הזה ובעולם הבא.

האדם השלם

היסוד של ר' מאיר, ש'כל העולם כולו כדאי הוא לו', מוצאים אנו גם בפרשתנו. הקב"ה אמר למשה: **"צִרְרֹר אֶת הַמִּדְּיָנִים וְהַפִּיטִים אוֹתָם"** (במדבר פרק כה) ורש"י מביא: **"וְאֵת מוֹאֵב לֹא צִוָּה לְהַשְׁמִיד, מִפְּנֵי רוֹת שֶׁהִיָּתָה עֵתִידָה לְצֵאת מֵהֶם"** כדאמר' (בבבא קמא לח.).

ואעפ"י שחטאם היה חמור יותר מחטא המדינים, בכל זאת, מכיון שעתידיה רות לצאת מהם הניחם בחיים. והגמרא מביאה, שמשה עשה ק"ו בטעות; **"אֵל תִּצְרֹר אֶת מוֹאֵב וְאֵל תִּתְּנֶנּוּ בָם מִלְחָמָה"** (דברים פרק ב) וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות? אלא, נשא משה ק"ו בעצמו, אמר: **"וְיִמָּה מִדְּיָנִים שֶׁלֹּא בָאוּ אֵלָא לְעֹזֵר אֶת מוֹאֵב, אִמְרָה תּוֹרָה: "צִרְרֹר אֶת הַמִּדְּיָנִים וְהַפִּיטִים אוֹתָם"** מואבים עצמן, לא כל שכן?!" אמר לו הקדוש ברוך הוא: **"לֹא כִשְׁעַלְתָּה עַל דַּעַתְךָ, עֲלֵתָה עַל דַּעַתִּי. שְׁתֵּי פְרִידוֹת טוֹבוֹת יֵשׁ לִי לְהוֹצִיא מֵהֶן; רוֹת הַמוֹאֲבִיָּה וְנַעֲמָה הָעַמּוֹנִית"** (בבא קמא דף לח.).

והקב"ה זן ומפרנס אומה שלמה וסובלם וכל זאת מפני האדם השלם. שעומד לצאת מהם, רות המואביה. ומכאן אנו למדים ש'כל העולם כולו כדאי הוא' בשביל האדם השלם. ■

20 שנה לראשון 'שופר',

גם אני מצטרף לראשון, ראשון, ראשון

טל. 03-6777779 www.shofar.net